

เจ้าหน้าที่ที่ต้องห้ามทำการพิจารณาทางปกครอง มาตรา 13

มาตรา 13

เจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้จะทำการพิจารณาทางปกครอง ไม่ได้

- (1) เป็นคู่กรณีเอง
- (2) เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของคู่กรณี
- (3) เป็นญาติของคู่กรณี คือ เป็นบุพการีหรือ ผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใดๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้อง นับได้เพียงภายในสามชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพันทาง แต่งงานนับได้เพียงสองชั้น
- (4) เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมหรือ ผู้พิทักษ์หรือผู้แทนหรือตัวแทนของคู่กรณี
- (5) เป็นเจ้านั้นหรือลูกหนี้ หรือเป็นนายจ้างของ

คู่กรณี

- (6) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อควรพิจารณา

- ▶ 1. คำว่า คู่กรณี หรือเป็นคู่กรณีเอง ตามมาตรา 13 (1) แห่ง พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หมายความว่า เป็นผู้ยื่นคำขอหรือคัดค้านคำขอ ผู้อยู่ในบังคับหรือจะอยู่ในบังคับ ของคำสั่งทางปกครองและผู้ซึ่งได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครองเนื่องจากสิทธิของผู้นั้นจะถูกกระทบกระเทือนจากผลของ คำสั่งทางปกครองตามบทนิยามในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 20/2557)
- ▶ 2. เมื่อมีกรณีต้องด้วยมาตรา 13 หรือคู่กรณีคัดค้านว่า เจ้าหน้าที่เป็นบุคคลตามมาตรา 1.3 ให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นหยุดการ พิจารณาเรื่อง นั้นไว้ก่อน และแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้น หนึ่งทราบคำว่า ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่ง หมายความว่า รวมถึง ผู้ซึ่งกฎหมายกำหนดให้อำนาจกำกับหรือควบคุมดูแล สำหรับกรณีของเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีผู้บังคับบัญชาโดยตรง และนายก รัฐมนตรี สำหรับกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นเป็นรัฐมนตรี

- ▶ 3. การกระทำใดๆ ของเจ้าหน้าที่ที่ได้กระทำไปก่อนหยุด การพิจารณา ย่อมไม่เสียไป เว้นแต่เจ้าหน้าที่ที่เข้าปฏิบัติหน้าที่แทน ผู้ที่ถูกคัดค้าน จะเห็นว่าสมควรดำเนินการส่วนหนึ่งส่วนใดเสียใหม่ ก็ได้
- ▶ 4. กรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน หากปล่อยให้ล่าช้าไป จะเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ หรือสิทธิของบุคคลจะเสียหายโดยไม่มีทางแก้ไขได้ หรือไม่มีเจ้าหน้าที่อื่นปฏิบัติหน้าที่แทนผู้ที่ถูก คัดค้านได้ ให้เจ้าหน้าที่ผู้ถูกคัดค้านพิจารณาเรื่องนั้นต่อไป

คู่มือ มาตรา 21

มาตรา 21

- ▶ บุคคลธรรมดา คณะบุคคล หรือนิติบุคคล อาจเป็น คู่กรณีในการพิจารณาทางปกครองได้ตามขอบเขตที่สิทธิ ของตนถูกกระทบกระเทือน หรืออาจถูกกระทบกระเทือน โดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้

ข้อควรพิจารณา

1. บุคคลที่จะเป็นคู่กรณีในการพิจารณาทางปกครอง ได้แก่

- ▶ ก. บุคคลธรรมดา
- ▶ ข. คณะบุคคล
- ▶ ค. นิติบุคคล

2. ต้องเป็นกรณีที่คู่กรณีนั้นถูกกระทบกระเทือนหรือ อาจถูกกระทบกระเทือนโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ตามขอบเขตที่สิทธิของ ตนถูกกระทบกระเทือน

การพิจารณาทางปกครอง มาตรา 29

มาตรา 29

เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาพยานหลักฐานที่ตนเห็นว่า จำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริง ในการนี้ ให้รวมถึงการ ดำเนินการดังต่อไปนี้

- ▶ (1) แสวงหาพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง
- ▶ (2) รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจง หรือความเห็นของคู่กรณีหรือของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ที่คู่กรณีกล่าวอ้าง เว้นแต่เจ้าหน้าที่เห็นว่าเป็นการ กล่าวอ้างที่ไม่จำเป็นฟุ่มเฟือยหรือเพื่อประวิงเวลา
- ▶ (3) ขอข้อเท็จจริงหรือความเห็นจากคู่กรณี พยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ
- ▶ (4) ขอให้ผู้ครอบครองเอกสารส่งเอกสารที่ เกี่ยวข้อง
- ▶ (5) ออกไปตรวจสอบสถานที่

- ▶ คู่กรณีต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการ พิสูจน์ข้อเท็จจริง และมีหน้าที่แจ้งพยานหลักฐานที่ตน ทราบแก่เจ้าหน้าที่
- ▶ พยานหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่เจ้าหน้าที่เรียกมา ให้ถ้อยคำ หรือทำความเห็นมีสิทธิได้รับค่าป่วยการตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่ กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อควรพิจารณา

- ▶ 1. การพิจารณาทางปกครอง เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณา พยานหลักฐานที่เห็นว่าจำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริง
- ▶ 2. การพิจารณาของเจ้าหน้าที่รวมถึงการดำเนินการ แสวงหาพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจง ความเห็นของคู่กรณี
- ▶ 3. กรณีการพิจารณาทางปกครองต้องเรียกพยานหรือ ผู้เชี่ยวชาญ มาให้ถ้อยคำหรือทำความเห็น พยานหรือผู้เชี่ยวชาญ มีสิทธิ ได้รับค่าป่วยการตามกฎหมาย

การโต้แย้งคำสั่ง มาตรา 30

มาตรา 30

- ▶ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองอาจกระทบถึงสิทธิ ของคู่กรณี เจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้ทราบ ข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ และมีโอกาสโต้แย้งและแสดง พยานหลักฐานของตน
- ▶ ความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับในกรณี ดังต่อไปนี้ เว้นแต่เจ้าหน้าที่จะเห็นสมควรปฏิบัติเป็น อย่างอื่น
- ▶ (1) เมื่อมีความจำเป็นรีบด่วน หากปล่อยให้นั้นเข้า ไปจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือจะกระทบต่อ ประโยชน์สาธารณะ
- ▶ (2) เมื่อจะมีผลทำให้ระยะเวลาที่กฎหมายหรือ กฎ กำหนดไว้ในการทำคำสั่งทางปกครองต้องล่าช้าออกไป
- ▶ (3) เมื่อเป็นข้อเท็จจริงที่คู่กรณีนั้นเองได้ให้ไว้ใน คำขอ คำให้การ หรือคำแถลง

- ▶ (4) เมื่อโดยสภาพเห็นได้ชัดในตัวว่าการให้โอกาส ดังกล่าว ไม่อาจกระทำได้
- ▶ (5) เมื่อเป็นมาตรการบังคับทางปกครอง
- ▶ (6) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ให้โอกาสตามวรรคหนึ่ง ถ้าจะ ก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประโยชน์สาธารณะ

ข้อควรพิจารณา

1) กรณีที่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจออกคำสั่งทางปกครอง จะต้องรับฟังคู่กรณี

1. คำสั่งทางปกครองนั้น อาจกระทบกระเทือนถึงสิทธิ หรือเสรีภาพของคู่กรณีโดยเฉพาะ เช่น

- ▶ - การไม่รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า
- ▶ - การไม่อนุญาตให้ใบอนุญาตประกอบการสถาน ประกอบการ
- ▶ - คำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

2. ผู้มีสิทธิที่จะอ้างพยานหลักฐาน เช่น

- ▶ - คู่กรณี
- ▶ - ผู้คัดค้านคำขอ
- ▶ - ผู้ได้รับผลกระทบจากการอนุญาตตามคำขอ

3. สิทธิของคู่กรณีประกอบด้วยสิทธิ ดังนี้

- ▶ 3.1 สิทธิของคู่กรณีที่จะได้รับแจ้งข้อเท็จจริง ซึ่ง เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองจะใช้เป็นเหตุผล ในการออกคำสั่งทางปกครอง คู่กรณีก็มีสิทธิที่จะเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ ต้องแจ้งข้อเท็จจริงให้ตนทราบ
- ▶ 3.2 สิทธิที่จะได้รับโอกาสโต้แย้งข้อเท็จจริงที่ได้รับ แจ้งจากเจ้าหน้าที่และแสดงหลักฐานสนับสนุนข้อโต้แย้ง
- ▶ 3.3 สิทธิที่จะขอตรวจดูเอกสารที่จำต้องรู้เพื่อการ โต้แย้งหรือชี้แจงป้องกันสิทธิของตน ตาม พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการ ทางปกครองฯ มาตรา 37 ได้บัญญัติรับรองไว้ว่า คู่กรณีมีสิทธิขอตรวจ ดูเอกสารที่จำต้องรู้เพื่อการโต้แย้งหรือชี้แจงหรือป้องกันสิทธิของ ตนได้ แต่ถ้ายังไม่ได้ทำคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น คู่กรณีไม่มีสิทธิ ขอตรวจดูเอกสารอันเป็นต้นร่างคำวินิจฉัย
- ▶ 3.4 สิทธิที่จะแต่งตั้งทนายความหรือที่ปรึกษา เพื่อช่วยเหลือตนในการโต้แย้งข้อเท็จจริงที่ได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ มาตรา 28 ได้บัญญัติ รับรองไว้ว่า ในการพิจารณาทางปกครองที่คู่กรณีต้องมาปรากฏตัว ต่อหน้าเจ้าหน้าที่ คู่กรณีมีสิทธินำทนายความหรือที่ปรึกษาของตน เข้ามาในการพิจารณาทางปกครองได้ แต่จำกัดเฉพาะที่คู่กรณี มาปรากฏตัวต่อหน้าเจ้าหน้าที่เท่านั้น

2) กรณีที่เจ้าหน้าที่อาจออกคำสั่งทางปกครองโดยไม่ต้อง รับฟังคู่กรณีก่อน แม้ว่าคำสั่งนั้นจะกระทบสิทธิคู่กรณี เช่น

- ▶ 1. กรณีมีความจำเป็นเร่งด่วน หากปล่อยให้นิ่งเข้าไป จะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือจะกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ เช่น โรงงานปล่อยสารพิษลงในแม่น้ำ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ประกอบการนั้นหยุดประกอบกิจการโดยไม่ต้องรับฟังเจ้าของโรงงานก่อน
- ▶ 2. การรับฟังคู่กรณีก่อนจะทำให้การทำคำสั่งทาง ปกครองมีผลล่าช้าออกไป
- ▶ 3. เป็นข้อเท็จจริงที่คู่กรณีได้ให้ไว้ในคำขอ คำให้การ คำแถลง

- ▶ ข้อเท็จจริงที่คู่ความได้ให้ไว้ในคำขอ คำให้การ คำแถลงอันเข้ากรณีเป็นข้อยกเว้นให้เจ้าหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครอง ได้โดยไม่ต้องรับฟังคู่กรณีก่อนตามมาตรา 30 วรรคสอง (3) นั้น ต้องเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการในการออกคำสั่งทาง ปกครอง อันมีผลกระทบต่อผู้ถูกออกคำสั่ง แต่หากเป็นข้อเท็จจริงอื่น เช่น ผู้ฟ้องคดีถูกลงโทษวินัยอย่างไม่ร้ายแรงกรณีไม่ยอมรับทราบ คำสั่งวิทยาลัยละทิ้งหน้าที่ราชการหน้าที่เวร และออกไปนอกสถานที่ราชการโดยไม่ได้รับอนุญาตผู้ถูกฟ้องคดีอ้างว่าผู้ฟ้องคดีได้รับทราบ แล้วว่าได้รับอนุญาตให้ลาเฉพาะวันที่ 5 มกราคม 2544 เป็น ข้อเท็จจริงที่คู่กรณีนั้นเองได้แสดงไว้ในคำขออนุญาตลา กิจประกอบ บันทึกรับแจ้ง จึงไม่จำเป็นต้องให้โอกาสผู้ฟ้องคดีในการโต้แย้งและแสดง พยานหลักฐานของตน ซึ่งเป็นข้อยกเว้นตาม มาตรา 30 วรรคสอง (3) แห่ง พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 แต่การที่ ผู้ฟ้องคดีทราบว่าได้รับอนุญาตให้ลา ในวันที่ 5 มกราคม 2544 เป็นการทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการขออนุญาตลา กิจในวันที่ 3-5 มกราคม 2544 เท่านั้น ไม่ได้เป็น การทราบข้อเท็จจริงการดำเนินการ ทางวินัยกับผู้ฟ้องคดีในข้อหาดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีโอกาสทราบ ว่าตนเองถูกดำเนินการ ทางวินัยและไม่มีโอกาสโต้แย้งแสดงพยาน หลักฐานในข้อหาดังกล่าว ข้ออ้างของผู้ถูกฟ้องคดีจึงฟังไม่ขึ้น (คำพิพากษาศาล ปกครอง อ.217/2553)

4. เป็นมาตรการบังคับทางปกครอง

5. กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งได้แก่

- ▶ - การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การสั่งพักงาน หรือสั่งให้ออกจากงานไว้ก่อน หรือให้พ้นจากตำแหน่ง
- ▶ - แจ้งผลการสอบหรือวัดผลความรู้ความสามารถ ของบุคคล
- ▶ - การไม่ออกหนังสือเดินทางสำหรับการเดินทาง ไปต่างประเทศ การ
- ▶ - การไม่ตรวจลงตราหนังสือเดินทางของคน ต่างด้าว
- ▶ - การไม่อนุญาตหรือไม่ต่ออายุใบอนุญาตทำงาน ของคนต่างด้าว
- ▶ - การสั่งเนรเทศคนต่างด้าว

3) คำสั่งทางปกครองที่จะออกมาเป็นคำสั่งที่ให้ประโยชน์ แก่คู่กรณี เช่น อนุญาตให้ประกอบกิจการ คำสั่งรับจดทะเบียน เจ้าหน้าที่ไม่จำเป็นต้องรับฟังคู่กรณีก่อนออกคำสั่ง